

УДК 35.072.8

В. Л. Рибачук,
к. держ. упр., докторант, Академія муніципального управління

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Визначено методичні положення щодо наступного: формування економічно обґрунтованих тарифів на житлово-комунальні послуги, надані природними локальними монополіями, які відповідають вимогам ресурсозбереження та стимулюють підвищення інвестиційної активності в сфері ЖКП, а також пропозиції щодо регулювання цих тарифів; використання методу довгострокового тарифного регулювання послуг сфери ЖКП як основи створення умов інвестиційної привабливості та стимулювання підвищення результативності діяльності.

The methodical provisions: economically reasonable tariffs for utility services provided by the natural local monopolies to meet resource and encourage increased investment activity in the housing, as well as proposals for regulation of these rates, the use of the method for long-term regulation of tariffs for housing and communal areas as basics of investing terms of their attractiveness and promote high performance activities.

Ключові слова: державне управління, житлово-комунальні послуги, ресурсозбереження, тарифне регулювання.

ВСТУП

Сучасний стан житлово-комунального господарства України вимагає впровадження комплексу реформ, які б дозволили модернізувати дану галузь у відповідності до сучасних економічних реалій. Однією із ключових проблем у цьому процесі є питання ціноутворення тарифів на послуги ЖКГ. Незважаючи на досить значне навантаження на платників, сучасна практика встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги (ЖКП) не забезпечує покриття витрат тарифами. Така ситуація склалась історично, оскільки ще з радянських часів тарифи на житлово-комунальні послуги були найнижчими у світі, і це вважалося одним із значних досягнень соціалізму. Політика радянської держави у цій сфері передбачала низький рівень плати за житло і комунальні послуги, який не відповідав рівню витрат. Населення відшкодовувало тільки 4 % витрат на житлово-комунальні послуги, всі інші витрати покривались дотаціями з бюджету та іншими видами державної допомоги.

Ситуацію у сфері житлово-комунального господарства в останні роки можна охарактеризувати як складну, яка характеризується незадовільним технічним та фінансовим станом підприємств, неефективною системою управління житлово-комунальним господарством та неефективною тарифною політикою.

Проблеми підвищення ефективності державної бюджетної політики у сфері вдосконалення тарифного регулювання завжди були в центрі уваги вітчизняних та зарубіжних вчених: О.Ю. Амосова, Г.А. Крамаренко, Ю.Г. Леги, Т.М. Качали, Н.Ф. Чечетова, Ю.І. Петрова, Ф.Г. Тагі-Заде та інших науковців.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

У рамках різних, але пов'язаних між собою напрямів реформування сфери житлово-комунальних послуг проблеми реформування системи тарифного регулювання галузі мають вкрай важливе, особливе значення. Незважаючи на розуміння важливості цього напрямку робіт, можна з великою впевненістю говорити про те, що свого часу завдання побудови ефективної системи регулювання тарифів підприємств галузі було поставлено нечітко.

Таким чином, у роботі ставиться завдання визначити методичні положення щодо формування економічно обґрунтованих тарифів на житлово-комунальні послуги.

РЕЗУЛЬТАТИ

На сьогодні житлово-комунальне господарство, ураховуючи його фінансовий стан, є найбільш технічно відсталою галуззю з багатьма проблемами, які останнім часом загострилися, що підтверджується результатами аудиторських перевірок контрольно-ревізійних служб.

Результати аудиторських перевірок та фінансової звітності свідчать, що через брак обігових коштів і відсутність інвестицій у галузь, підприємствами експлуатуються основні засоби, зношування яких досягло 60%.

Системними причинами кризового стану підприємств житлово-комунального господарства є:

- 1) залежність галузі від цінової політики в паливно-енергетичному комплексі (енергетична складова в собівартості послуг з тепlopостачання становить близько 70 %, послуг з водopостачання — близько 60 %) [8];
- 2) зростання фактичної собівартості послуг за рахунок

непродуктивних витрат і втрат (втрати води в середньому становлять до 40 %, втрати тепла до 25 %) [3];

3) недостатній контроль з боку місцевих органів влади за ефективністю використання підприємствами матеріальних, фінансових і трудових ресурсів;

4) надмірна політизація процесу тарифного регулювання в житлово-комунальній сфері.

Фактичний рівень відшкодування тарифів за результатами фінансово-господарської діяльності не покриває витрати на виробництво послуг практично всіх підприємств, що надають послуги з теплопостачання, водопостачання та водовідведення.

Останніми роками відбувається значне постійне підвищення вартості енергоносіїв (наприклад, вартість електроенергії щомісячно зростає в середньому до 5%), а процедура встановлення відповідних тарифів на житлово-комунальні послуги за регуляторною процедурою складає близько 90 днів.

Незважаючи на те, що пунктом 38 Порядку формування тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення передбачається коригування тарифів на зазначені послуги в разі зміни лише однієї складової собівартості, на сьогодні відсутній затверджений механізм коригування, який би звільнив процедуру коригування від дії Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності”.

Як правило, основні нормативні документи, прийняті в цілях реформування житлово-комунального господарства, містили положення щодо зміни політики оплати населенням житлово-комунальних послуг, але не стосувалися питань тарифного регулювання підприємств сфери житлово-комунальних послуг [6]. Це багато в чому зумовило сьогодишню ситуацію в цій галузі, а також стало джерелом цілої низки проблем, пов’язаних з фінансуванням даних підприємств.

Згідно з Законом України “Про житлово-комунальні послуги” місцеві державні адміністрації здійснюють контроль за цінами на житлово-комунальні послуги та моніторинг стану розрахунків за них (пункт 6 статті 6) [2].

Законодавче регулювання процесу встановлення цін на житлово-комунальні послуги не має чіткого визначення розподілу повноважень за органами влади.

Закон України “Про житлово-комунальні послуги” встановлює три види цін на житлово-комунальні послуги (стаття 14) [2]:

- ціни, що затверджуються спеціально уповноваженими центральними органами виконавчої влади;
- ціни, що затверджуються органами місцевого самоврядування;
- вільні ціни.

У той же час, Закон не здійснює розподіл житлово-комунальних послуг за цим критерієм і не визначає, які саме житлово-комунальні послуги затверджуються центральними органами влади, органами місцевого самоврядування у договірному порядку.

Законодавче врегулювання ціноутворення, на основі упорядкування визначення рівня обґрунтованих витрат підприємств житлово-комунального господарства, не забезпечує реального захисту прав споживачів житлово-комунальних послуг.

Положення статті 14 Закону “Про житлово-комунальні послуги” визначають спосіб, яким здійснюється регулювання цін на житлово-комунальні послуги, — затвердження цін, тобто встановлення фіксованих цін на житлово-комунальні послуги. У статті 30 Закону України “Про

житлово-комунальні послуги” визначено необхідність додержання принципу відповідності рівня цін розміру економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво [2]. Проте зазначений Закон не вирішує питання порядку формування економічно обґрунтованих витрат на виробництво житлово-комунальних послуг та їх склад.

Метою тарифного регулювання комунальних підприємств є баланс інтересів виробників, бюджетів районів та міст, споживачів, а також створення умов, при яких регульовані підприємства були б зацікавлені в підвищенні ефективності роботи.

Тарифне регулювання здійснюється за допомогою наступних заходів:

- 1) розробка порядку надання регульованими державними підприємствами виробничих та інвестиційних програм власнику майна;
- 2) формуванням в установленому порядку виробничих та інвестиційних програм комунальних підприємств;
- 3) розмежуванням функцій регіональних і місцевих органів державної влади в питаннях цін і тарифів на ЖКП;
- 4) встановленням двоставкових тарифів на комунальні послуги; створенням системи аналізу інформації з моніторингу регульованих підприємств;
- 5) створення системи аналізу інформації з моніторингу регульованих підприємств;
- 6) ліквідація системи перехресного субсидування послуг теплопостачання, водопостачання та водовідведення, а також за знищення, утилізації та захоронення твердих побутових відходів.

Масштаби та глибина державного регулювання тарифів на ЖКП визначаються ступенем монополізації та конкуренції ринків ЖКП. До монопольних зон ринку відносяться комунальні мережі водопостачання, каналізації, теплопостачання. До підприємств, що здійснюють свою діяльність у потенційно конкурентних зонах, можна віднести підприємства теплопостачання, водопостачання, водовідведення, здійснюють обслуговування та утримання житлового фонду й інших підприємств, діяльність яких у даний час знаходиться поза ринковим регулюванням [5].

До конкурентних зон у ЖКП відносяться зони ринку, в яких присутня достатня кількість підприємств, здатних виробляти необхідні роботи та послуги належної якості.

У природно монопольній зоні тарифне регулювання має здійснюватися в наступних формах: встановлення тарифної бази і правил її застосування; здійснення індексації тарифів відповідно до змін макроекономічних показників; нагляд за виконанням правил тарифоутворення, видача обов’язкових для виконання приписів тощо [4].

У потенційно конкурентній зоні — в наступних формах: визначення тарифної бази та її використання в якості максимальної вартості виробництва послуг, при проведенні конкурсного відбору підприємств; подальше визначення тарифу за результатами конкурсу. У конкурентній зоні тарифне регулювання здійснюватися не повинно, а вартість послуг підприємств повинно здійснюватися за допомогою ринкового регулювання [11].

У процесі розробки тарифу розробляють його розбивку на складові, виділяючи з нього тарифи на окремі види робіт, у виробництві яких можливо забезпечити конкуренцію і відповідно їх ринкове регулювання. Важливим завданням забезпечення ефективного тарифного регулювання є створення необхідних умов, що передбачають можливість включення в тариф інвестиційної складової

з метою погашення залучених підприємством коштів на період повернення інвестицій.

Завданням тарифної політики по відношенню до підприємств, які працюють у потенційно конкурентних і конкурентних зонах ринку, є формування стартової ціни для встановлення тарифу на певні види послуг, що надаються на конкурсній основі. У потенційно конкурентній зоні ринку стартова ціна формується не на основі витрат, понесених підприємством по її виробництву, а на підставі сформованої вартості послуги, виробленої в аналогічних умовах на регіональному ринку ЖКП, або за його межами. За відсутності ринкової вартості послуги, її ціна визначається розрахунковим методом на підставі норми часу, необхідної для її виробництва, вартості робочої сили, вартості матеріалів, необхідних для її виконання, непродуктивних витрат і норми прибутку виконавця.

У конкурентній зоні стартова ціна визначається на підставі сформованої вартості на ринку її виробництва. У процесі конкурсного відбору формується кінцева вартість виробництва робіт або послуг як мінімальна із запропонованих виконавцями при інших рівних умовах. За результатами конкурсу споживач укладає з переможцем договір, в якому стартова ціна фіксується у вигляді тарифу оплати за проведені підрядником роботи та послуги.

Механізм тарифоутворення повинен відповідати наступним вимогам:

- збалансованість дохідної та видаткової частин бюджету ЖКГ;
- забезпечення комунальних підприємств достатнім для виробництва послуг обсягів фінансових ресурсів;
- стимулювання комунальних підприємств до підвищення ефективності;
- прозорий, чіткий та зрозумілий механізм формування і зміни тарифів.

Як зазначає Д. О. Устінов, при реалізації нової цінової тарифної політики у ЖКГ необхідно керуватися комплексним підходом, використання якого допомагало б трансформації існуючої раніше моделі господарювання і оздоровленню механізму фінансування галузі. Сучасні шляхи формування виробничих і експлуатаційних витрат на підприємствах ЖКГ повинні стимулювати врегулювання найважливіших господарсько-фінансових пропорцій галузей міського господарства, сприяти їх економічній ефективності і вдосконаленню структури управління, включаючи ефективність і якість надаваних послуг. Найбільш важливим чинником при розрахунках розмірів тарифів для споживачів ЖКП повинна бути прозорість, доступність і зрозумілість цих тарифів. Саме для досягнення цієї мети має бути докорінно змінена філософія формування економічно обґрунтованих тарифів. Відомим є той факт, що витратно-нормативний метод, який базується на традиційному розумінні розміру тарифу як суми встановлених нормативних витрат за відповідною структурою і нормативній рентабельності, є підставою включення неефективних витрат і, як наслідок, прихованого підвищення тарифів [10].

На його думку, розглядаючи поняття економічно обґрунтованого тарифу, слід розуміти його як мінімально можливий тариф, який є фінансовою базою поточного виробництва комунальних послуг, що відповідають затвердженим стандартам якості з врахуванням необхідних витрат на розширене відтворення основних фондів. При затвердженні регулюючими органами тарифів на місцях необхідно визначати його економічно обґрунтовані і достатні величини. При здійсненні визначення варто вико-

ристовувати певні стандартні показники, які б характеризували основні параметри виробничої діяльності підприємств ЖКГ, якість надаваних послуг та ефективність ресурсовикористання. Така універсальність даних показників разом із вартістю одиниці комунальних послуг нададуть змогу регулюючому органу порівнювати виробничу активність різних підприємств житлово-комунального господарства, приймати рішення щодо економічної обґрунтованості розрахунків тарифів, що подаються на затвердження, проводити моніторинг змін у їх виробничій діяльності в умовах, коли вартість і обсяги надаваних комунальних послуг постійно змінюються. Під якістю послуг розуміють як їх безперервне надання, так і забезпечення необхідних параметрів її надання у необхідному обсязі відповідно до потреб мешканців. Якісне обслуговування також передбачає досить швидке реагування на звернення громадян про виявлені аварії на мережах або скарги на випадки неналежного надання мешканцям послуг [10].

О.Ю. Амосов відмічає, що для визначення об'єктивного достатньої величини затверджуваного регулюючим органом тарифу на місцях необхідно керуватися певними і універсальними показниками, які характеризують основні параметри виробничої діяльності комунальних підприємств, якість надаваних послуг та ефективність діяльності підприємств. Такі показники разом з вартістю одиниці комунальної послуги дозволять регулюючому органу зіставляти роботу різних підприємств комунальної сфери, відслідковувати зміни в їх діяльності в умовах, коли вартість і обсяги надаваних комунальних послуг щорічно змінюються, а також приймати рішення щодо обґрунтованості розрахунків тарифів, що подаються на затвердження [1].

Як зазначає О. Ю. Амосов, при формуванні нових принципів ціноутворення на комунальні послуги не слід робити акцент щодо перекидання на споживачів 100% витрат, які створюються при виробництві тих чи інших комунальних послуг. Світовий досвід свідчить, що у багатьох розвинутих країнах прямими платежами споживачів покривається 84—86 % витрат на водопостачання, 70—73 % на водовідведення і 95 % на електропостачання. Інша частина витрат, як правило, покривається місцевими бюджетами, оскільки певна частина комунальних послуг споживається загальною міською громадою [1].

Загальновідомо, що тарифи на послуги підприємств ЖКГ-монополістів є необґрунтованими. Підприємства ЖКГ часто перекидають на платників витрати, пов'язані з необґрунтованим підвищенням заробітної плати своїм працівникам, будівництвом житла, придбанням транспортних засобів та інші витрати, не пов'язані з наданням ЖКП. Існуючі тарифи також не сприяють підвищенню ефективності виробництва, впровадження нових технологій не орієнтовані на зниження собівартості ЖКП.

У цьому зв'язку, на основі аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду тарифного регулювання в ЖКГ пропонуємо методику визначення економічно обґрунтованих тарифів на послуги природних локальних монополій, а також підхід до регулювання тарифів, пов'язуючи їх зі змінами тарифів на газ, воду та електроенергію. Система регулювання тарифів повинна:

- стимулювати комунальні підприємства до зниження витрат, підвищення якості послуг, що надаються;
- сприяти залученню інвестицій у комунальні підприємства;
- забезпечувати комунальні підприємства фінансовими ресурсами, достатніми для реалізації по-

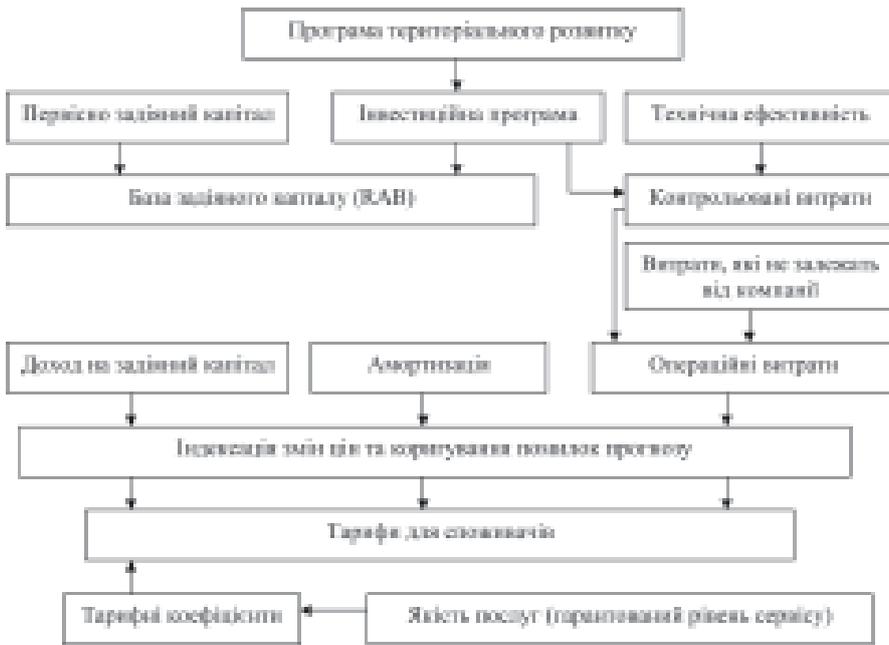

Рис. 1. Схема формування тарифів, який забезпечує справедливу ринкову доходність інвестованого капіталу

ставлених перед ними завдань;

— враховувати формування конкурентних відносин в підгалузях житлово-комунального господарства;

— процес формування тарифу на житлово-комунальні послуги повинен полягати в пошуку компромісу між технічними можливостями та фінансовими потребами постачальників послуг;

— при визначенні економічно обґрунтованого тарифу на житлово-комунальні послуги необхідно враховувати реальні умови діяльності підприємства ЖКГ та стан його виробничих ресурсів;

— методика обчислення тарифу повинна бути доступною та зрозумілою для користувача.

Пропонуємо наступну формулу для обчислення економічно обґрунтованого тарифу (T_{eo}) на житлово-комунальні послуги:

$$T_{eo} = T_6 + (\sum O_j \times C_j \times K_j + I \times K_{ei}) / O_{\text{пос}},$$

де T_6 — тариф на ЖКП в базисному періоді, грн.;

O_j — обсяг j -го виду ресурсу, спожитого для виробництва послуги в базисному періоді, в натуральному виразі;

C_j — ціна одиниці даного виду ресурсу в базисному періоді, грн.;

K_j — індекс зміни ціни на даний вид ресурсу;

I — обсяг інвестицій у підприємство на плановий період, грн.;

K_{ei} — коефіцієнт ефективності інвестицій;

$O_{\text{пос}}$ — обсяг послуг, вироблених у базисному періоді, в натуральному вимірі.

Незважаючи на досить немилозвучну назву, що асоціюється зі словом “рабство”, аббревіатура RAB розшифровується як Regulatory Asset Base. Це система довгострокового тарифоутворення, основною метою якої є залучення інвестицій в розширення та модернізацію інфраструктури, в нашому випадку, електро-, водо- і тепломережних компаній, яка повинна прийти на зміну вже застарілому методу “витрати плюс рентабельність” [7]. Даний метод заснований на принципах потреби регіону в інфраструктурних інвестиціях, що забезпечує інвесторам повернення та прибутковості вкладеного капіталу.

Метод RAB є більш досконалим з позиції збільшення інвестиційної привабливості та стимулювання до підвищення ефективності діяльності підприємств ЖКГ. У світовій практиці даний метод відомий як метод, що забезпечує на довгостроковий (3—5 і більше років) період гарантію повернення всіх вкладених інвестицій з необхідною нормою прибутковості. Причому, в цьому методі врахований обмін на жорсткі зобов’язання щодо введення в експлуатацію всіх необхідних споживачам регіону об’єктів інфраструктури із забезпеченням необхідного рівня надійності функціонування систем інфраструктури та якості ресурсопостачання споживачів.

Далеко не всі споживачі здатні відразу оплатити створення інфраструктури, якої вони будуть користуватися протягом декількох десятиріч. Метод доходності задіяного капіталу, на відміну від інших методів регулювання, вирішує цю проблему, дозволяючи залучати

в галузь довгострокові інвестиції і зберігаючи при цьому прийнятні ціни для споживачів. Його механізм заснований на тих же принципах, що й іпотека: споживач оплачує витрати по використанню інфраструктури в розстрочку протягом тривалого часу. При цьому йому немає потреби брати кредит: усі обов’язкові платежі включені в тариф. Замість споживача кредит може взяти безпосередньо компанія, причому на набагато більш вигідних умовах.

Інтереси споживачів полягають у підвищенні ефективності сектора, якісному регулюванні і, в кінцевому рахунку, зниженні цін і зростанні якості послуг. Досягнення цих цілей утруднено у разі надання послуг монополістом, оскільки він зацікавлений в прямо протилежному — високих цінах і приховуванні реального рівня витрат. У методі прибутковості задіяного капіталу використовується цілий ряд механізмів, що дозволяють вирішувати дану проблему. Регулюючі органи виявляють реальні витрати на надання послуг, аналізуючи дані компаній-монополістів, що діють у різних регіонах. У той же час при зниженні витрат у порівнянні з рівнем, зафіксованому в тарифі, досягнута економія зберігається за компанією протягом п’яти років, що стимулює її відображати реальні витрати і виключає ризик перегляду тарифів. Для того щоб компанії не прагнули до зниження витрат на шкоду якості, в тариф вводяться поправочні коефіцієнти, що забезпечують прямий зв’язок між ціною, надійністю і якістю послуг з передачі електричної енергії.

У даній схемі (рис. 1) держава виконує в основному регулюючу функцію, але при цьому не втрачає важелів впливу на розвиток галузі.

Пропонований метод універсальний і може застосовуватися з урахуванням специфічних умов і вимог, наприклад, як при формуванні тарифу на передачу електричної енергії, так і тарифу на приєднання. Також він може і повинен бути використаний в інших галузях, де існують природні монополії. Це насамперед інфраструктурні галузі, в яких здійснюються масштабні проекти з тривалим терміном окупності: автомобільні дороги, аеропорти, об’єкти комунального господарства, газорозподільні

мережі.

Метод доходності задіяного капіталу висуває підвищені вимоги до регулюючих органів. Якщо система за принципом “витрати плюс” дозволяла регулятору включати частину витрат монополії в тариф для споживачів, то за новою системою він зобов’язаний відстежувати параметри якості та надійності послуг, формувати довгострокові прогнози розвитку галузі та зберігати баланс інтересів інвесторів та споживачів [9].

При RAB-регулюванні механізм працює трохи складніше. Тут теж джерелом фінансування інвестпрограми служить тариф. Для формування інвестицій можна використовувати весь дохід на інвестований капітал і ту частину повернення інвестованого капіталу, яка покриває амортизацію майна. Але ці гроші, отримані у вигляді тарифу, не направляються прямо на інвестиції, а йдуть на обслуговування позикових коштів. Наприклад, мережева компанія отримала за рік мільйон на інвестиційні цілі. Вона не вкладає ці гроші в реконструкцію мережевого комплексу, а бере кредит на п’ять мільйонів і використовує свій мільйон, щоб погасити цей кредит протягом року. Кредитні кошти дозволяють відразу здійснити масштабну модернізацію обладнання, що, в свою чергу, знизить витрати, а значить, збільшить дохід компанії. Тобто в наступному році на інвестиційні цілі у мережевої компанії буде вже не мільйон, а, наприклад, півтора. Це дозволить не тільки погасити раніше взятий кредит, але і взяти новий. Теоретично розміри інвестпрограми можуть зростати з кожним роком.

Як уже зазначалося основою для розрахунку за методом RAB служить інвестований капітал. В Україні, відповідно до законопроекту “Про природні монополії” (щодо стимулюючого регулювання) від 11.04.2012 р. № 10338, він буде складатися з двох частин:

1) регуляторна база капіталу — вартість активів монополіста на момент введення RAB, яка повинна розраховуватися незалежним аудитором. Тим не менш, поки в документі вказана лише необхідність проведення оцінки основних фондів компаній;

2) новий інвестований капітал — вартість інвестиційної програми, яка здійснюється власником (програма узгоджується з регулятором — НКДРСКП або НКДРЕ).

Таким чином, в Україні також ведеться робота по переведенню підприємств, задіяних в інфраструктуру ЖКГ, на довгострокові методи встановлення тарифів. Однак, слід зазначити, що серйозні пропозиції є тільки у вигляді законодавчих актів, на методичному та практичному рівні поки ще цей метод не знайшов широкомасштабної реалізації. Тому зазначаємо на необхідності активізації роботи по внесенню відповідних змін у підзаконні нормативні акти, а також розробці та прийняттю методичних вказівок щодо регулювання тарифів на основі застосування методів прибутковості інвестованого капіталу на послуги ЖКГ. Також необхідно проведення роботи по впровадженню довгострокових методів у “пілотних” регіонах та підприємствах ЖКГ з проведенням постійного моніторингу отриманих результатів.

ВИСНОВКИ

Регулювання тарифів на послуги комунальних підприємств повинно забезпечувати:

1) прогнозованість та передбачуваність зміни тарифів, встановлення тарифів повинно проводитися на певний термін (період регулювання), який повинен бути узгоджений з періодом регулювання тарифів на газ, електрику та воду, що встановлюються на державному та регіональному рівнях. Це створює ситуацію визначеності

щодо майбутніх грошових потоків підприємства, що знижує ризики інвестування в нього, а також протягом регульованого періоду підприємство може проводити заходи щодо зниження витрат і отриману економію витратити на повернення позикових коштів. Встановлення терміну дії тарифу в умовах нестабільної економіки повинно доповнюватися визначенням зовнішніх факторів, зміна яких повинна приводити до обов’язкового автоматичного перерахунку тарифу;

2) публічність процесу формування тарифів для досягнення довіри з боку споживачів комунальних послуг;

3) систематичне проведення аудиторського аналізу для виявлення резервів зниження собівартості житлово-комунальних послуг та пошуку найбільш ефективних інвестиційних та інноваційних рішень.

Література:

1. Амосов О.Ю. Сучасні проблеми тарифної політики в житлово-комунальній сфері / О.Ю. Амосов // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып. 87. — К.: Техніка, 2009. — С. 208—212.
2. Закон України: Про житлово-комунальні послуги від 24.06.2004 р. № 1875-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1875-15/page2>.
3. Крамаренко Г.А. Рынок: непродовственная сфера общественного производства / Г.А. Крамаренко // Донецк: ИЭП НАН Украины, 1998. — 230 с.
4. Куценко В.И. Сфера услуг: новые подходы / В.И. Куценко. — К.: Политиздат Украины, 1989. — 176 с.
5. Лега Ю.Г. Вдосконалення управління житлово-комунальним комплексом України в сучасних умовах розвитку національної економіки / Ю.Г. Лега, Т.М. Качала, Н.Ф.Чечетова. — Черкаси: ЧДТУ, 2003. — 219 с.
6. Олійник Н.І. Управління житлово-комунальним господарством у процесі ринкової трансформації економіки України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 “Механізми державного управління” / Н.І. Олійник. — К., 2003. — 20 с.
7. Петров Ю.И. Оздоровление финансовой системы и нормативные методы государственного регулирования экономики / Ю.И. Петров // Российский экономический журнал. — 1997. — № 3. — С. 12—24.
8. Таги-Заде Ф.Г. Экономические проблемы рационального использования топливно-энергетических ресурсов в жилищном хозяйстве / Ф.Г. Таги-Заде. — М.: МДНТП им. Ф.Э. Дзержинского, 1986. — 271 с.
9. Устінов Д.О. Створення умов для розвитку підприємств ЖКГ і критерії оцінки ефективності проведених перетворень / Д.О. Устінов // Вісник Донецького університету економіки та права. — 2010. — № 2. — С. 180—184.
10. Устінов Д.О. Трансформація механізму державного управління процесами становлення та розвитку ЖКГ України / Д.О. Устінов // Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. — Х.: ХНАМГ, 2010. — С. 59—62.
11. Юр’єва Т.П. Удосконалення ціноутворення / Т.П. Юр’єва, Н.М. Матвєєва, С.Ю. Юр’єва // Коммунальное хозяйство городов: науч.-техн. сб. Вып. 52. — К.: Техніка, 2003. — С. 196 — 200.

Стаття надійшла до редакції 14.01.2013 р.